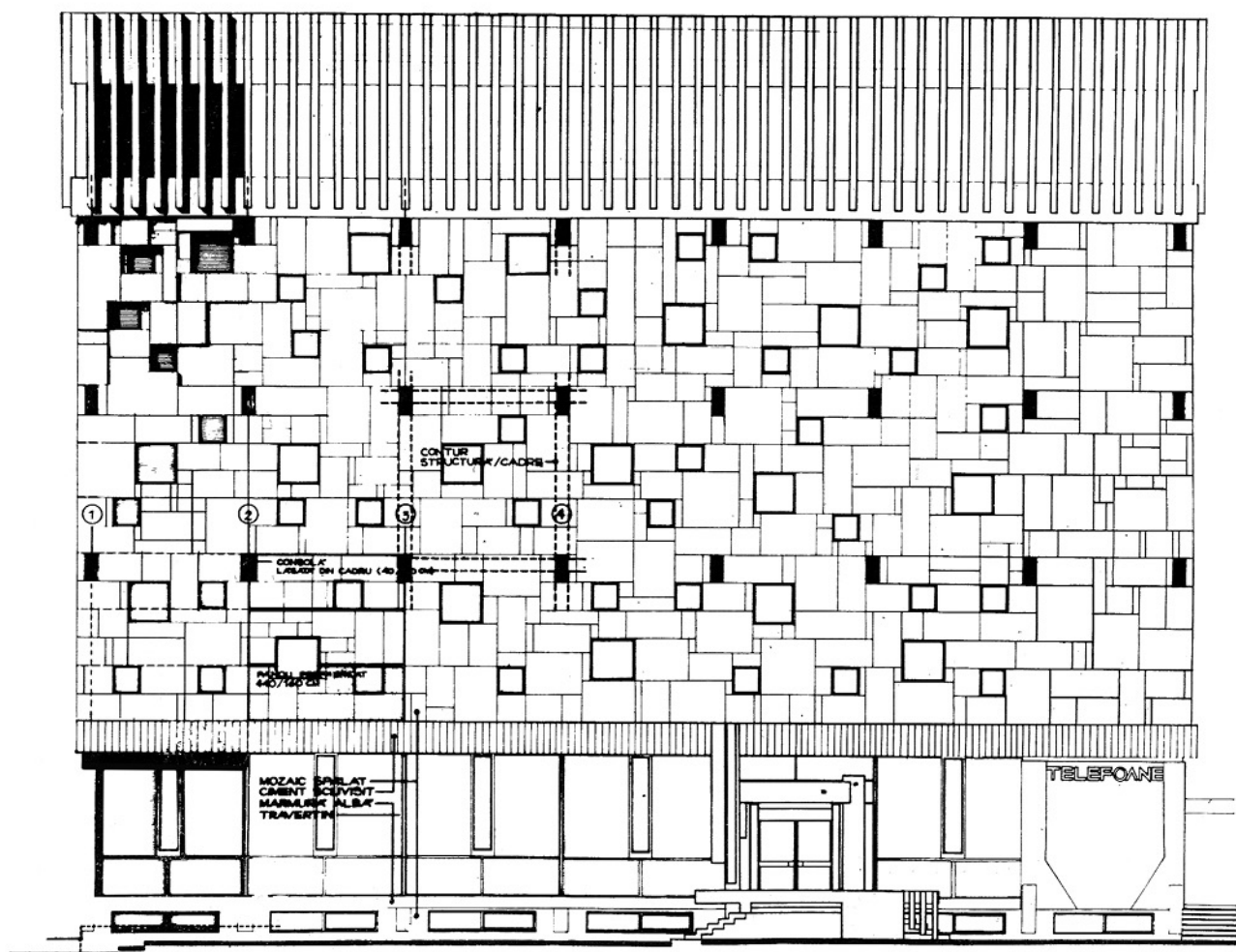

igloo

DOSAR

Patrimoniu posibil

Phoenix Aparthotel:
o arhitectură a fundalului,
arh. Cristina Olga Gociman

O prezență tectonică în
textura peisajului rural,
atelier unuplusunu

Casa pe trei străzi,
LAMA Arhitectura

Internațional: Ucraina
în vreme de război

„De unde vine toată această putere... e un mister și pentru noi.”

Trei perspective despre ce înseamnă să fii arhitect azi în Ucraina

Interviuri

Iuliana Dumitru

Sigur că în spatele fiecărui proiect pe care-l publicăm se află o poveste, dar mai rar ajungem la ea, pentru că, nu?, sunt proiecte realizate cel mai probabil în condiții „normale” (a se citi „de pace”). Ce se află însă în spatele și în miezul proiectelor de arhitectură din Ucraina ultimilor ani e greu de imaginat pentru *noi, ceilalți*. E o „poveste” ce trebuia neapărat spusă.

Așa că i-am întrebat – cu inevitabilă stângăcie – pe autorii proiectelor din paginile anterioare ce înseamnă, de fapt, să fii arhitect în vreme de război, azi, acum, în Ucraina. Și nu e o mirare să aflăm că, în mijlocul tragediei, arhitectura (munca, în genere) devine o formă de supraviețuire și optimism, iar gesturile banale, cotidiene se reafirmă, mai mult decât oricând, ca ancore vitale.

Le suntem recunoscători arhitecților că au împărtășit cu noi frânturi concrete din această experiență extremă: Dan Vakhrameyev și Kateryna Vakhrameyeva (+kouple), Dmytro Sivak (fondator Sivak+Partners studio) și Dmytro Bonesko (partener YOD Group).

Dan Vakhrameyev și Kateryna Vakhrameyeva (+kouple). Foto: ...

Echipa Sivak+Partners studio

Echipa YOD Group

A trăi și a munci în cea mai pură și violentă contradicție: ce înseamnă să fii arhitect (sau designer) pe timp de război? Cu alte cuvinte, să construiești în timp ce lucrurile sunt distruse?

+kouple

Întrebarea surprinde exact una dintre cele mai grele încercări cu care ne confruntăm: să găsim motivația de a crea sub amenințarea constantă și iminentă a distrugerii și devastării care se produc în jurul nostru. Iar partea dificilă nu e să găsești acea motivație o dată, de două ori sau chiar de trei ori. Adevărata provocare este să o reînnoiești în fiecare zi. De mai bine de patru ani și jumătate, a trebuit să ne trezim în fiecare dimineață și să alegem conștient productivitatea, contribuția și acțiunea – chiar și în zilele în care ne simțim complet epuizați. Și totuși, cumva, dimineața următoare o luăm de la capăt și ne concentrăm pe drumul nostru înainte, sprijinind Forțele Armate ale Ucrainei în orice fel putem și ținându-ne pur și simplu de treabă. De unde vine toată această putere... e un mister și pentru noi. Dar din clipa în care am decis să rămânem în Ucraina, nu am pus niciodată la îndoială această alegere. Nu ne plângem – știm doar că vom face tot ceea ce este necesar, oricât va dura și orice efort ar presupune.

Dmytro Sivak

Arhitecții sunt întotdeauna legați de viitor. Iar în vreme de război oamenii au mare nevoie să poată visa la un viitor bun. Așa că, tocmai, e un adevăr urgent – nu neapărat o contradicție – că unii oameni nu au încetat să construiască nici în cele mai întunecate timpuri, pentru că au refuzat să-și anuleze propria speranță. Trebuie totuși să precizez că războiul și efectele lui sunt percepute foarte diferit în funcție de zona în care trăiești, pentru că Ucraina e o țară mare.

Dmytro Bonesko

Misiunea arhitecților și designerilor este să creeze. În timp de război, când distrugerea devine parte din viața de zi cu zi, acea misiune capătă un sens mai profund ca niciodată. Știm asta din proprie experiență. Unul dintre proiectele noastre a fost distrus în Mariupol. Un restaurant și un birou pe care le-am proiectat în Kiev au fost avariate de atacurile rusești, în timp ce mai multe proiecte, din teritoriile ocupate, rămân cu un orizont incert. A continua să proiectăm este modul nostru de a crede în ziua de mâine. Fiecare proiect nou este un memento că viața merge înainte.

Cum v-a afectat această lungă perioadă de criză practica? Cum v-ați adaptat? Ce a fost cel mai dificil? Cum ați reușit să vă continuați proiectele și să nu renunțați?

Dmytro Bonesko

Cea mai grea parte a fost să învățăm să lucrăm cu incertitudine constantă. Ca multe studiouri ucrainene, ne-am extins internațional și am investit mult mai mult în PR, relații cu media și premii de design. Proiectele internaționale au devenit o parte importantă a practicii noastre, permițându-ne să creștem și să împărtășim designul ucrainean cu restul lumii. Suntem deosebit de recunoscători clienților noștri din străinătate, încrederea lor nu este doar o oportunitate de afaceri, este și un uriaș gest de sprijin.

Dmytro Sivak

Echipa se micșorează în fiecare an. Este imposibil să faci planuri de viitor așa cum o făceam înainte, când ne gândeam la extindere, la un birou mare și o echipă numeroasă. Oamenii pleacă din țară sau luptă în război. Acum studioul nostru lucrează online chiar mai mult decât în timpul pandemiei, locuim în țări diferite, cu fusuri orare diferite. Apoi pe orice șantier ne lovim de o lipsă acută de oameni. Nu există niciun proiect, niciun contractor fără întârzieri de program. Nu trece o săptămână în care să nu auzi că cineva a plecat la război. Iar oamenii sunt absolut indispensabili, atât în industria construcțiilor, cât și pe front. Așa că nimeni nu se plânge, nu se supără când aude că au apărut iar întârzieri în proiecte. E ceva „normal”.

Shift House: designul gesturilor esențiale

„Interioarele rezidențiale, mai ales casele, sunt adesea prea încărcate – straturi și combinații de materiale, acumulare de detalii, gesturi decorative. Am avut însă norocul unor beneficiari care nu și-au dorit elemente inutile și sunt adepți convinși ai minimalismului. Deci aproape că n-am avut nevoie de niciun decor – interiorul e complet, coerent și autosuficient prin el însuși”, explică arhitecții.

Design interior

Sivak+Partners studio

Foto

Yevhen Karev

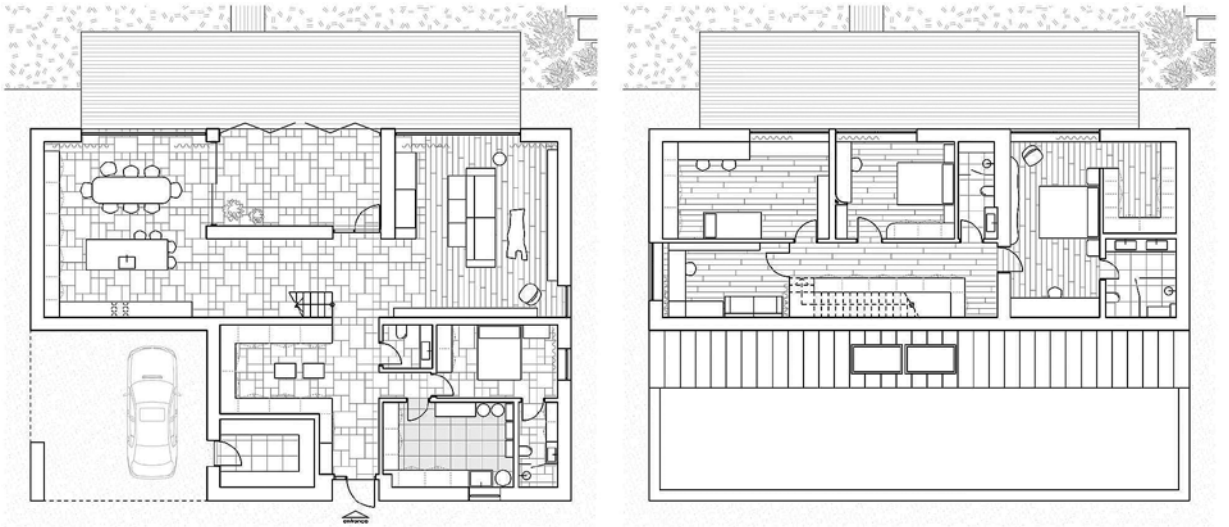
Întreg spațiul este unitar conceptual, definit de puritatea și disciplina materialelor folosite – aceeași tencuială, în aceeași culoare caldă peste tot, un singur tip de parchet, un singur tip de lemn pentru mobilier (stejar), aceeași pardoseală ceramică. Și totuși interiorul nu e nici monoton, nici auster, iar logica vizuală a compoziției pare firească, nu impusă; materialele au expresivitate și textură, fiind integrate și expuse onest: ceea ce se vede la suprafață e și ceea ce există de fapt, esența și aparența sunt una și aceeași. Textilele naturale, în nuanțe neutre și delicate, aduc o notă de intimitate și confort.

Proiectată pentru o familie numeroasă, casa din Odesa se desfășoară pe o suprafață de 300 mp, cu spații largi, aerisite și treceri fluide, iar bucătăria și zona de dining reprezintă una dintre zonele privilegiate. Aici remarcăm o rezolvare funcțională subtilă: hota este încorporată aproape invizibil într-o consolă ce se continuă din perete, cu același placaj ceramic. Tot la capitolul soluții inedite,

menționăm canapeaua cu dublă orientare din living, ce conturează spațiul fără a-l segmenta și răspunde unei „tensiuni” funcționale frecvente – plasarea pe pereți opuși a televizorului și a șemineului.

Dincolo de materialele solide și dimensiunea lor când grațioasă, când monolitică, lumina naturală rămâne la rândul ei un element de proiectare cât se poate de concret, prezent în diferite ipostaze: prin luminatoare (în dormitorul principal și în dressingul generos de la parter), prin ample ferestre de acoperiș, ce aduc mai aproape cerul și transformările sale.

Prin vocația simplității sale, prin limpezimea conceptuală, prin autenticitatea și înțelegerea materialelor, prin viziunea comună a esteticului și funcționalului, proiectul Shift House întruchipează o experiență a ceea ce poate fi designul pur, dezgolit. Nimic în plus, nimic în minus, într-un exercițiu în care senzația de absență sau latență marchează o stare de necesitate, de perfectă adevărate, nicidecum o lipsă.

Proiect	amenajare Shift House
Amplasament	Odesa, Ucraina
Suprafață	300 mp
Design interior	Sivak+Partners studio – Dmytro Shmatenko, Sivak Dmytro, Nastya Kaplan, Sergey Molchanov, Maksym Iuriichuk
Finalizat	2025

+kouple

Cum spuneam, provocarea nu e să alergi un sprint, ci să rezști unui maraton, care se poate întinde pe mai mulți ani, rămânând în același timp rezilienți, concentrați și productivi. De când am hotărât să rămânem în Ucraina, afacerea noastră a trebuit să se adapteze – la fel și mentalitatea noastră. A trebuit să învățăm să trăim printre mii de alerte de raid aerian, să pierdem prieteni și colegi și să găsim în continuare motivația de a fi creativi și de a ne dezvolta pe plan internațional. Facem asta nu pentru că e ușor, ci pentru că e singurul răspuns semnificativ pe care îl putem da în aceste condiții. Iar odată cu invazia am simțit că responsabilitatea noastră a crescut enorm. Sprijinirea producției locale a devenit mai importantă ca niciodată. Dintr-odată, nu mai era vorba doar de echipa noastră, de companie sau partenerii apropiați, ci de posibilitatea de a contribui la rezistența economiei ucrainene în ansamblu. Fiecare afacere, mică sau mare, care alege să rămână în Ucraina, să continue să funcționeze, să plătească taxe, să ofere locuri de muncă și să investească local devine parte din acest efort. Privind rațional, faptul că am păstrat producția aici în loc să ne mutăm într-o țară vecină poate părea o dovadă de încăpățănare și stupiditate. Și totuși, pentru noi a fost singura cale justă, firească, cu care să fim împăcați :)

Ce devine arhitectura în aceste condiții: o formă de rezistență, o necesitate, o formă de responsabilitate, un refugiu, o expresie a frumuseții și a ordinii într-o lume a haosului?

Dmytro Sivak

Mi-ar plăcea să îi evidențiez pe arhitecți și designeri, dar după primele luni de război, pe măsură ce oamenii ieșeau treptat din șoc și se recuperau, de fapt fiecare profesie a contat pentru revenirea la viața obișnuită și pentru păstrarea sănătății mintale. În acest sens, chiar și localurile obișnuite devin neașteptat de importante pentru oameni, pentru că nu mai e vorba despre mâncare, ci despre optimism și bucuria vieții. După o noapte fără somn, cu alerte de rachete sau bombardamente, a doua zi dimineată oamenii umplu cafenelele și mănâncă croissante cu o poftă și un avânt fantastic!

Shift House, Sivak+Partners studio. Foto: Yevhen Karev

AEROTIM Hangar, Dan Vakhrameyev.
Foto: Andriy Bezuglov

Restaurantul Lubov & Ludy, YOD Group.
Foto: Mykhailo Lukashuk

Dmytro Bonesko

Cu siguranță arhitectura devine un act de reziliență. Fiecare hotel nou, restaurant sau spațiu public care se deschide în Ucraina arată că viața continuă. Aceste proiecte creează locuri de muncă, sprijină afacerile locale și mențin economia în mișcare. Pentru echipa noastră, designul este și o modalitate de a rămâne ancorați. După nopți întrerupte de sirenele de alertă antiaeriană, ne verificăm unii pe alții, facem cafea, venim la studio și continuăm să lucrăm. Asta ne oferă un scop și ne ajută să privim înainte.

+kouple

Aici putem împărtăși doar din experiența personală. Activitatea noastră constă mai ales în brandul +kouple, prezent la nivel internațional și pe care îl producem în Ucraina de mai bine de zece ani, așa încât arhitectura este un domeniu în care rareori ne implicăm direct. De la invazia la scară largă, hangarul este primul proiect arhitectural de care ne-am ocupat. Motivul a fost simplu: cunoaștem echipa AEROTIM de mulți ani și nu am putut refuza cererea unui prieten, așa că i-am ajutat. Pentru noi acest proiect a însemnat efectiv să nu amânăm viața, să nu așteptăm vremuri mai bune – ci să fim prezenți, să dăm tot ce ne stă în putință și să continuăm să creăm, în ciuda circumstanțelor. Chiar dacă zona din jurul hangarului fusese anterior afectată de atacuri și distrugerii, echipa AEROTIM a rămas angajată în construirea acestui loc, iar noi, la rândul nostru, ne-am angajat să creăm, cu un buget foarte modest, un spațiu funcțional și rafinat estetic.

O rază de speranță: cum a schimbat războiul viziunea voastră despre viitorul orașelor și comunităților ucrainene și ce rol credeți că va juca arhitectura în procesul de refacere de după conflict?

Dmytro Bonesko

Înainte de a răspunde, aș dori să fac o mică clarificare. Apreciem întrebările atent formulate, dar am evita să folosim cuvântul „conflict”. Deși folosit adesea în discuțiile internaționale, pentru ucraineni ce se întâmplă nu este un conflict între două părți – este invazia la scară largă a Rusiei în Ucraina. Limbajul contează pentru că modelează înțelegerea, iar pentru ucraineni această distincție este profund semnificativă.

Privind înainte, credem că acesta este exact momentul potrivit pentru a ne gândi la viitorul Ucrainei și nu ne putem permite să încetăm să învățăm, să creăm și să evoluăm. Lumea continuă să dezvolte noi tehnologii, idei și abordări de design, iar arhitecții ucraineni trebuie să rămână parte din acest fenomen global, în ciuda războiului. Arhitectura va juca un rol vital nu doar în reconstruirea orașelor, ci și în restaurarea comunităților, a identității și a încrederii. Reconstrucția nu ar trebui să înlocuiască pur și simplu ceea ce s-a pierdut – ar trebui să creeze locuri mai rezistente, mai sustenabile și mai umane. Credem, de asemenea, că arhitectura este o formă de diplomatie culturală. Fiecare publicație internațională, fiecare proiect finalizat în străinătate și fiecare premiu de design demonstrează că arhitectura ucraineană există, are propria voce și contribuie la cultura contemporană a designului.

Dmytro Sivak

După prăbușirea URSS, în peste 30 de ani de independență, mulți oameni nu au reușit cu adevărat să înțeleagă că trăiau deja altă istorie – generațiile se schimbă lent. Cred că războiul a accelerat formarea unei conștiințe mai clare a apartenenței, ceea ce se repercutează și în percepția generală asupra arhitecturii, care nu mai e văzută, deci, ca o serie de cutii urâte, ridicate de niște dezvoltatori – tot ceea ce te înconjoară este spațiul tău, urban sau rural, pe care îl modelezi și față de care nu poți rămâne indiferent. Sigur, în acest sens, suntem o țară tânără care, datorită războiului, și-a dobândit și consolidat simțul identității de sine. Și deși, trebuie spus, arhitectura nu este încă un subiect prioritar în spațiul public ucrainean, este clar că ceva s-a schimbat, iar direcția va fi alta, către o maturizare a societății, sper.